

Nieuwen den 11 December 1831

N° 252.

Leet van Synodij
Der Heere Staten
Gouverneur
Provincie Noord
land in dato
Lomb. 11 d. 11. 31.

Afdeling
van
Polities

Onderwerp

van
Wapen

Ter voldoening aan het hier reeds aangeduide
besluit heb ik dezer by deze aan Uwe Hooghe. gester.
in te Londen een afdruck van het Wapen der gemeente
Zoo als het helve in der tyd door den Hogen Raad
van Adel is verlornd of geconfirmeerd geworden
Zynre van Zilver Colaten met drie molonyes van
Zabel staande twee en een

De Burgemeester van Nieuwen
Lantkeel

diploma
16 juli 1831
bevestigd

Van

medgecollente Der Heere Staten raad

HET GEMEENTE WAPEN VAN VLIERDEN.

Die het wapen der in 1925 te-niet-gegane gemeente Vlierden ziet, gelijk het bij Besluit van den Hoogen Raad van Adel d.d. 16 Juli 1817 voor genoemde gemeente „bevestigd” werd: „zijnde van zilver, beladen met drie molenijzers van sabel, staande twee en een”, zal mogelijk, zoo hij reeds vroeger van mijn artikelen over verschillende Noord-Brabantsche gemeente-wapens kennis nam, ook dit als het wapen van voormalige heeren (van Vlierden) herkennen.

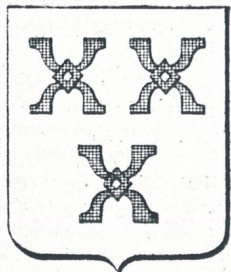

Fig 1

Toch is deze geschiedenis niet zoo eenvoudig, als zij oppervlakkig lijkt, omdat in de opvolgende fazen van groei van een schependomszegel tot een gemeentewapen tevens het eigen symbool der gemeente blijkt afgestooten te zijn. Het oudst bekende zegel van Vlierden, naar zijn stijl te oordeelen 16^e eeuwsch, bewaard in het oud archief der gemeente Deurne, vertoont binnen een cirkel een boom van niet — nader — aan te duiden soort, terwijl op het verder plan zich andere boomen verheffen. Het omschrift heeft waarschijnlijk geluid, want het zegel heeft veel geleden: „[sigillum] scabinorum de Vlierden”.

Waarvan is deze boom, die eveneens in de zegels van Bergeyk, Esch, Heeze en Leende, Helmond, 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek, Oerle, Oirschot, Oss, Oudenbosch, Princenhage, Waalre, Waalwijk en Woudrichem gevonden wordt, het symbool? Is het een zinspeling, in de middeleeuwen niet onbekend, op den dorpsnaam en stelt zij een vlierboom voor, die door Kiliaan reeds Vlieder of Vlier genoemd wordt, zooals de boom van Bergeijk mogelijk een eik, die van Esch een esch kan voorstellen? Of is hier, zooals in vele der andere zegels, de linde afgebeeld, waaronder de volksvergaderingen en de rechts-

zittingen plegen te geschieden, zoodoende tot symbool van eigen administratief en rechterlijk bestuur geworden?

Bedoeld zegel, waarvan eene afbeelding hiernaast sub 2 gevoegd is, werd blijkens het bovenvermelde charter nog in 1565 gebruikt. Later is het door een ander vervangen, waarvan zich een afdruk bevindt op eene acte dd. 1693 in het oud archief der gemeente Helmond. Dit laatste is nog slechter bewaard, waarschijn-

Fig. 2

lijk o. a. omdat de was met een papieren ruit bedekt is. Het is duidelijk, dat het een ander is dan het voorgaande, want de afmetingen zijn kleiner. Rechts en links van den stam bemerkt men flauwe verhevenheden, die mogelijk den beboschten achtergrond van het oudere zegel nabootsen, maar ook verklaard kunnen worden als de afdrukken van twee wapenschilden. Tot mijn spijt heb ik niettegenstaande nasporingen en informatiën omtrent dit laatste zegel niets meer kunnen vinden, zoodat de oplossing der vraag, of daarop wellicht het wapen was afgebeeld, dat de gemeente later blijkt te gebruiken, onopgelost is gebleven.

Inderdaad schijnt het wel zeker, dat de schepenbank van Vlierden later gezegeld heeft met een zegel, waarin een wapen, dat blijkens het daaraan ontleende gemeentewapen was van zilver met drie molenijzers van sabel, hetzelfde als dat der familie van Vlierden. Genoemde familie is blijkens de pandacte dd. 7 Mrt. 1558 (1559 n. st.) en de verhefacte dd. 18 Aug. 1559, te vinden in het register, getiteld: „Nieuwe vererygen de anno 1555 (lees:

Tax XXXV (1928)

tsedert den jare 1557)", in het archief van het Souverein Leenhof van Brabant te Brussel, waarbij meester Jan van Vlierden de hooge en lage justitie van Vlierden van den hertog van Brabant in pand verheft, heer van Vlierden. Bedoelde Jan van Vlierden was volgens Schutjes den 8sten Maart 1576 door zijn zoon, eveneens Jan geheeten, opgevolgd. Daarna wordt er door bedoelden schrijver nog gesproken van Isabella van Vlierden, vrouwe der heerlijkheid, vóór, waarschijnlijk zelfs geruimen tijd vóór 1625 overleden. De heer Jhr. Mr. M. Snoeck te Zwolle was zoo vriendelijk mij mede te deelen, dat hij een penning bezit waarvan de voorzijde het wapen der familie Van Vlierden met het rand-schrift: „1571 - Vlierden” bevat en de keerzijde: „mensa canonicalis”. Mocht bedoelde penning niet op de familie, maar op het dorp Vlierden slaan, hetgeen mij evenwel niet waarschijnlijk voorkomt, dan zou dit geheel in mijn betoog vallen, dat de gemeente pas na 1565 het wapen der familie en haar zegel (en eventueel penning) heeft opgenomen. Ook blijkt het uit het Hoofdleenboek der meierij van 's Hertogenbosch, dat Dirck Adriaen Pieck van Tienhoven van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden de heerlijkheid Vlierden in 1660 gekocht heeft.

Alles tezamen genomen mag dus worden aangenomen, dat de schepenbank in haar zegel het wapen der Van Vlierden, als zijnde hare heeren, heeft opgenomen en wel na 1565, toen zij blijkens de boven geciteerde acte nog zonder dit wapen zegelde, en vóór 1660, toen de heerlijkheid, na gelost te zijn, in het bezit der familie Pieck van Tienhoven geraakte, en dat zij bedoeld stempel tot het eind der 18de eeuw gebruikt heeft, in welk geval de onderstelling mag gemaakt worden, dat, wanneer in het zegel der acte van 1693, waarover hierboven gehandeld, een of twee wapens geweest zijn, één dezer dat der familie Van Vlierden geweest is.

1772. Den 6 December zijn, na haere huwelijks proclamatiën ook te Rotterdam en Kralingen vertoont te hebben, hier in den echten staat bevestigd de control. Frdrik Holeyn,¹⁾ weduwman, geboortig van Saxen-Coburg, en Johanna Elisabeth Brykers J. D. geboren te Essen.

1775. Den 22 Juli. Johannes Neomogus,²⁾ jongm. geboren te Ophemert en woonachtig alhier, met Arnolda Leonora van Onnai jonge dogter geboren en woonachtig te 's Bosch, en zijn dus in den echt bevestigd.

1778. Den 21 Maart. Daniel Swaens, schoolmeester tot Stiphout, weduenaar van Isabella van der Beest, geboortig van Dendermonde, met Dilia de Jongh, weduwe van Anthony Godefridus Neomogus, geboortig van Ophemert en woonachtig alhier.

Helmond.

JACQ. J. M. HEEREN.

NABETRACHTING OVER HET GEMEENTEWAPEN VAN VLIERDEN.

Mijne opmerking in een vorig artikel over het wapen van Vlierden, dat namelijk de geschiedenis daarvan niet zoo eenvoudig is, als zij schijnt, werd reeds spoedig door eene nieuwe vondst bevestigd.

In de verzameling van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant, trof

1) Frederik Höllein, contrarolleur der convooen en licenten was eerst gehuwd met Petronella de Vogel, overl. te Helmond 1772.

2) Zoon van Antony Godefridus Neomogus, van 1753 tot (zijn dood) 1760 vorster en ingebieder van Helmond, en van Dilia de Jongh.

ik namelijk den koperen stempel van het zegel aan, waarvan mij tot heden alleen een afdruk van het jaar

1693 bekend was, terwijl de heer F. Ouwerling te Tilburg mij tevens een afdruk daarvan van het jaar 1631 bezorgde. Terwijl die afdruk zoo slecht was, dat ik in het midden moest laten, òf hij alleen den boom van het vorig zegel bevatte dan wel, of deze voorstelling aangevuld was

met het wapen der Van Vlierdens, welke vóór het jaar 1660 heer van Vlierden geweest zijn, bleek thans, dat bedoeld wapen op den stempel niet voorkomt. Dan echter moet ik constateeren, dat de schepenbank van Vlierden reeds in het jaar 1631 geen belang meer stelt in het wapen der familie Van Vlierden, maar dat de gemeente Vlierden in 1816 dat familiewapen als haar eigen beschouwt, getuige het feit, dat zij in laatstgenoemd jaar op haar verzoek daarvan niet voorzien, maar daarin „bevestigd” wordt. Men denkt niet gaarne aan een mystificatie of vergissing, maar in dit geval zou men geneigd zijn een van beide te onderstellen. Ongepast is zulk een vermoeden niet, want in de verzamelijst der opgaven en aanvragen van het jaar 1816 leest men, dat drie andere gemeenten dezer provincie wapens hadden ingezonden, die haar niet toebehoorden, en eene vierde zelfs het zegel, met duidelijk en volledig omschrift eener geheel vreemde schepenbank.

Wellicht brengt de tijd voor het wapen der gemeente Vlierden vroeg of laat als eene nieuwe verrassing, de juiste oplossing.

's-Hertogenbosch, Mei 1928,

J. P. W. A. SMIT.